

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΑΛΥΖΙΑΝ

Ἡ κατὰ τὸν Μύτικον τῆς Ἀκκρηνικῆς ἐνεργηθεῖσα δι' ἐμοῦ ἀνασκαφὴ τῆς Ἑταιρείας σκοπὸν εἶχε τὴν ἐξερευνησιν τοῦ βορείως τοῦ χωρίου παρὰ τὸν λιμένα τοποθετουμένου ἱεροῦ τοῦ Ἡρακλέους. Ἴδού τί γνωρίζομεν περὶ τοῦ τόπου ἐκ τοῦ Στράβωνος (I, 21): « Ἀπὸ δὲ Λευκάδος ἐξῆς Πάλαιος καὶ Ἀλυζία τῆς Ἀκαρνανίας εἰσὶ πόλεις, ὧν ἡ Ἀλυζία πεντεκαίδεκα ἀπὸ θαλάσσης διέχει σταδίους, καθ' ἣν ἐστὶ λιμὴν Ἡρακλέους, ἱερὸς καὶ τέμενος. ἐξ οὗ τοὺς Ἡρακλέους ἄθλους, ἔργα Ἀνοίππου, μετήνεγκεν εἰς Ῥώμην τῶν ἡγεμόνων τις, παρὰ τόπον κειμένους διὰ τὴν ἐρημίαν». Τὸν λιμὲνα τοῦ Ἡρακλέους, μετὰ τὴν βεδίκην ὡς ἐξ ἄλλων εἰδήσεων τοποθέτητιν τῆς Ἀλυζίας παρὰ τὴν Καντήλιαν, ἔχομεν ἀναμφισβητήτως ἐπὶ τοῦ βορείως τοῦ Μύτικα ὀρμίσκου, ὅστις σήμερον λέγεται Βοῦλκος, τὸ δὲ τέμενος ὑπεδείκνυον τὰ πρὸ πολλοῦ γνωστὰ πελεκημένα μάρμαρα, τὰ φαινόμενα εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας. Ἄλλ' ἡ ἀνασκαφὴ οὐδὲν ἀπέδωκεν εὕρημα σχετικὸν πρὸς τὸ Ἡρακλείον. Ἀνεκκλύφθη τετράγωνος κρηπίς ἔχουσα πλευρὰν 9,30 μ. καὶ τέσσαρα βραχίδια, περικλείουσα κατεστραμμένην σαρκοφάγον. Περὶ τὸ κρηπίδωμα τοῦτο ἀνευρέθησαν διάφορα μάρμαρα, δικτηρούμενα καλῶς, ὀρθοστάται, ὁμοί, ἐπιτύλιχα μετὰ ζυφοφόρου ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου, καὶ γεῖσα Ἰωνικά, ἐπιτρέποντα γενικῶς τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ μνημείου. Τοῦτο θὰ εἶχεν ἐξωτερικὸν πρὸμοιον πρὸς τὸ τοῦ Μουσουλείου καὶ ἄλλων Μικρασιατικῶν τάφων. Ἐπὶ τῆς κρηπίδος δηλ. ὑὰ ἀνυψοῦτο ὑψηλὴ βᾶσις μετὰ ὀριζοντίων γείσων καθ' ὅλας τὰς

πλευρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως θὰ ἠγείρετο νηίσκος. Τοῦτον ὑποδεικνύουσιν ὀρθοστάται μικρότεροι, κιονόκρανα Ἴωνικά καὶ ἀκρωτηρίων συντρίμματα. Ἐν τούτων, γωνιαῖον, διατηρήθη κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος εἰς 37 τεμάχια καὶ μετηνέχθη εἰς Ἀθήνας πρὸς συγκόλλησιν. Διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν λεπτότητα τῆς ἐργασίας μέλλει νὰ ἀποδῇ μετὰ τὴν συγκόλλησιν ἀξιολογώτατον ἀρχιτεκτονικὸν κόσμημα καὶ κτήμα τοῦ Ἑθν. Μουσείου πρωτότυπον. Τὸ ἀκρωτήριο τοῦτο περιέχει καὶ τὰς καλυτέρας διὰ τὴν χρονολογίαν τοῦ μνημείου ἐνδείξεις. Ἐπειδὴ ἡ ἐπεξεργασία τῶν φύλλων τῆς ἀκάνθης ὁμοιάζει μεγάλως, μάλιστα κατὰ τὴν ἰδιόρρυθμον θλάσιν αὐτῶν εἰς ὀρθὰς γωνίας, πρὸς ἐκείνην τῶν κιονοκράνων τῆς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐξέδρας Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, οἱ χρόνοι τοῦ μικροῦ Μουσουλίου τῆς Ἀλυζίας δὲν θὰ εἶναι παλαιότεροι τοῦ β' ἡμίσεως τοῦ Β' μ. Χ. αἰῶνος.

Περὶ τὸ σχετικῶς μεγλοπρεπὲς τοῦτο ἐπιτάφιον μνημεῖον ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι τάφοι καὶ κατασκευαὶ πολλὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Τὸ μνημεῖον, ὡς φαίνεται, ἦτο εἰς τὸν τόπον μοναδικὸν διὰ τὸ ὄραϊον ὕψικόν αὐτοῦ, ἔπερ ἦτο μάρμαρον τῆς Πεντέλης. Ἀλλὰ τότε τοῦ πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν τὸ Ἡράκλειον, ἔπερ κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα εἶχε τόσον πλοῦτον καὶ σπουδαιότητα, ὥστε νὰ δοθῇ παραγγελία σπουδαίου ἀναθήματος εἰς τὸν μέγαν Λύσιππον;

Εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπαντῶμεν ἀδιστακτικῶς ἀπὸ τοῦδε. Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕψικου εἶχον συντελεσθῆ μερικαὶ τοῦλάχιστον ἐκ τῶν κατασκευῶν τοῦ Ἡρακλείου, ἐξ οὗ κατεσκευάσθη μετὰ τὴν κατερείπωσιν ἢ καταστροφὴν τοῦ ἱεροῦ τὸ μνημεῖον ἐπιφανοῦς προσώπου τοῦ Β' μ. Χ. αἰῶνος. Διότι ἱκανὰ ἐκ τῶν μαρμάρων παρουσιάζουσι τὴν ἀφανῆ πλευρὰν καλύτερον κατὰ πολὺ εἰργασμένην ἢ τὴν ὄψιν. Ἐπειτα συνελέχθησαν ἱκανὰ συντρίμματα βάθρων μετὰ ὄραϊοτάτης Ἀττικῆς βάσεως λαμπρᾶς ἐργασίας τοῦ Δ' αἰῶνος. Τὰ βάρη ταῦτα πιθανώτατα θὰ ἐδάσταζον τοὺς περιφήμους ἀθλοῦς τοῦ Ἡρακλείου. Εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ ἐπιφανὴς Ἀλυζιεὺς ἢ ξέ-

νος δυνάστης ἐχρησιμοποίησε τὸ ἄχρηστον ἀπομείναν ὕλικόν τοῦ ἀρχαίου ἱεροῦ. Ἐννοοῦμεν προσέτι καλῶς καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἀναφερομένην ἐρημίαν τῶν τόπων καὶ τὴν μετὰ τὴν ἐκείθεν ἀπόσπασιν τοῦ σπουδαίου ἀναθήματος ἐγκατάλειψιν τοῦ ἱεροῦ.

Ἡ περικιτέρω ἔρευνα περὶ τοῦ Μαυσωλείου καὶ τοῦ ἱεροῦ θὰ συνεχισθῇ δι' ἐπαναλήψεως τῆς ἀνασκαφῆς.

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΣ.